

Selahattin Hakman:

'Türkiye, enerji piyasası en hızlı büyüyen ülke olacak'

▲ Sabancı Üniversitesi bünyesinde düzenlenen "Bölgesel ve Küresel İklim Değişikliği" konferansı 16 Mart Cuma günü Sabancı Müzesi'nde gerçekleştirildi. İklim değişikliği konusunda dünyaca tanınmış otoritelerin de bulunduğu konferansta iklim değişikliklerinin enerji piyasası üzerindeki etkileri tartışıldı.

RİKAKT SARICA

Sabancı Üniversitesi'nin katkılarıyla, Emirgan'daki Sabancı Müzesi'nde gerçekleştirilen konferansta konuşan Sabancı Holding Enerji Grup Başkanı Selahattin Hakman, arz güvenliğinin çok önemli olduğunu söyledi. İklim değişikliklerinin enerji piyasasındaki etkilerinin masaya yatırıldığı, "Bölgesel ve Küresel İklim Değişikliği: Tespitler ve Politika Seçenekleri" isimli konferans gün boyunca süren, karbon emisyonları ve sera gazı gibi konular programın gündemini oluşturdu.

"Türkiye ekonomisi, en hızlı büyüyen ekonomilerden"

Enerjinin, bütün sera salınımlarının yüzde 60'ına neden olduğunu söyleyen Sabancı Holding Enerji Grup Başkanı Selahattin Hakman, aynı zamanda bütün karbondioksit salınımlarının da yüzde 90'unun enerji tüketiminden gelmekte olduğunu belirtti. Elektrik üretiminde karşılaştığımız üç tane zorluk olduğunu söyleyen Hakman, "Bu zorluklardan ilki tabii ki iklim değişikliği ama ikinci sırada gelen arz güvenliği de çok önemli bir faktör. Üçüncü de enerji kaynağına erişim ve bu kaynağı kullanmanın sonuçları" dedi.

Enerji güvenliğinin çok önemli bir konu olduğunu söyleyen Selahattin

Hakman, küresel açıdan bakıldığında enerji talebinin, Fatih Birol'un ve Enerji Ajansı'nın öngörülerine göre 2035 yılına kadar yüzde 40 oranında artacağını söyledi. "Hindistan ve Çin ise bütün bu talep artışının yüzde 50'sini oluşturacak. Bu duruma elektrik alt yapısına gerekecek yatırım açısından baktığımızda, her yıl 240 bin megavatlık bir enerji artış kapasitesine ihtiyacımız olduğunu görüyoruz. Bunun için de bu alana her yıl, 1.5 milyar dolar yatırım yapılmalı. Bunun yüzde 45'i santrallerle gitmeli" şeklinde konuşan Selahattin Hakman, Türkiye'nin son yıllarda, dünyada en hızlı büyüyen ekonomilerden biri olduğuna da dikkat çekti. Söz konusu bu büyümenin de enerji talebini artırdığını ve spesifik olarak elektrikle olan talebi de artırdığını sözlerine ekledi.

Son yıllardaki enerji talebinin büyümesi açısından Türkiye'nin, Çin'in arkasından gelen ikinci ülke olduğunu söyleyen Hakman, "Türkiye, OECD ülkeleri içinde önümüzdeki 10 yılda elektrik ve enerji piyasası, en hızlı büyüyen ülke olacak. Türkiye'deki son 10 yılda görülen bu hızlı büyüme ile kişi başına düşen elektrik tüketimi şu an 3 bin kilovatt saat. Buradan, Türkiye'deki talebin daha da büyüyeceğini görebiliriz" dedi.

Türkiye'nin, karbon emisyonunun hızlı büyüdüğü ülkelerden biri olduğunu; ancak yine de Türkiye'nin, nüfus ve ekonomi açısından dünyadaki enerji sorununa yüzde 1 ila 1 buçuk oranında katkıda bulunabildiğini ekleyen Sabancı Holding Enerji Grup Başkanı, Türkiye'deki sera gazı salınımlarının, tüm dünyadaki yüzde 1'i oranında olduğunu söyledi.

"Türk ekonomisinin en büyük sorunu cari açığı"

Türk ekonomisinin en büyük probleminin cari açığı olduğunu belirten Hakman Türkiye'nin, ithalatından daha az ihracat yaptığını ve enerji ithalatının bu açığın büyük bir kısmını oluşturmakta olduğunu söyledi. Bunun, açılması gereken sorunlardan bir tanesi olduğunu vurgu yapan Selahattin Hakman, "Türkiye'nin primer enerji ithalatını sınırlaması gerekiyor. Elektrik için yapılan ithalat harcamaları, Türkiye'deki cari açığın yüzde 20'sini oluşturuyor. Elektrik sektörüne bakacak olursak, Türkiye elektrikliğin yüzde 60'ı ithal edilmiş yakıtlardan sağlanıyor. Genelde Türkiye'deki enerji üretimi karbon yoğun bir enerji üretimidir. Fosil yakıtlar, toplam elektrik üretiminin dörtte üçünü oluşturuyor" şeklinde konuştu.

% 60
Türkiye'de, ithal edilmiş yakıtlardan sağlanan elektrik miktarı

"Aileler iklim mültecileri oluyor"

Sabancı Üniversitesi Rektörü Nihat Berker, "OECD'nin ifade ettiği gibi, iklim değişikliği ekonomilerimizi ve güvenliğini etkileyen önemli konulardan bir tanesi. Yükselen deniz seviyeleri kıyılarımızı tehdit ediyor. Tehlikelere açık kıtalar, özellikle güçlü fırsatları ve sellerin etkisi altında kalıyor. Aileler de küçük kıtalar sebebiyle, iklim mültecileri olarak evlerini terk etmek zorunda kalıyorlar" şeklinde konuştu.

İnsanlığın iklim değişikliğine yanıt vermekte geç kalmış olduğunu belirten Berker, iklim değişikliği politikalarının iki ana yönü olduğunu söyledi ve bunları şu şekilde sıraladı: Etkilerin azaltılması ve adaptasyon. Etkilerin azaltılması bakımından dünyanın, sera gazı emisyonlarının azaltılması için adımlar atması gerektiğinin altını çizen Nihat Berker, iklim değişikliklerinin olumsuz etkilerine adapte olmanın da, önümüzdeki senelerde potansiyel etkiyi azaltmak bakımından son derece önemli olduğunu işaret etti.

"Türkiye'de nükleer enerjiye mutlaka ihtiyaç var"

Toplantıya katılan bir diğer önemli isim de Roma Büyükelçisi ve Dışişleri Bakanlığı İktisadi İşler, İklim ve Çevre İşleri Daire Başkanı ve aynı zamanda Atom Enerji Komisyonu Üyesi olan Mithat Rende idi. Rende, Başbakan Erdoğan'ın yakın tarihinde Çin'e gideceğini söyledi ve oradaki görüşmelerinden sonra Çin'in düşük karbon ekonomisi, yerinde enerji gibi konularda işbirliği yapacağını söyledi. Nükleer enerjiye mualefet eden pek çok taraf olduğunu, kendisinin de nükleer enerjiye karşı çıkanlara saygı duyduğunu söyleyen Rende, "Türkiye'deki enerji karmamızda mutlaka nükleer enerjiye ihtiyacımız var" dedi.

"1992'de Avrupa Birliği, Amerika, Japonya gibi ülkeler Dünya'nın gelişmiş ülkeleriydi. Şimdi aradan 20 yıl geçti. Çin, Brezilya, Meksika, Güney Kore gibi ülkeler yeni gelişen ülkeler ve bu ülkelerin de yeni oyuncuları olarak yükü paylaşmaları gerekir. Bu nedenle yeni bir hukuki bağlayıcılığı olan geniş kapsamlı bir anlaşmaya ihtiyacımız var" şeklinde konuşan Rende, Avrupa Birliği'nin, emisyonun yüzde 11'inden sorumlu olduğunu söyledi. İklim değişikliği açısından bir grup Çinli bilim adamının Ankara'ya geldiklerini ve onlarla bir çalışma yaptığını da sözlerine ekleyen Rende, "Uzakta bakıldığında sanıyorsunuz ki çok şey yapıyorlar. Ama aslında hiç birşey yapmıyorlar. Kişi başına düşen enerji tüketimini azaltacaklar diyorlar, ama Çin'den de büyük bir taahhüt beklememek lazım" dedi.

"Yeşil büyüme için güçlü yatırımlara ihtiyaç var"

Hidro power potansiyelimizi güzel kullanmamız gerektiğini söyleyen Mithat Rende, her küçük nehirde de baraj yapmamak gerektiğini belirtti. "Eğer biz doğayı korumazsak doğa tahribatını yapar. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız çok defalar dinledim. Kendisi, enerji verimliliği konusunda kararlı" şeklinde konuşan Rende, daha iyi bir enerji karmasına ihtiyacımız olduğunu söyledi. Mithat Rende, bütün dünyanın yeşil büyüme ve düşük karbon ekonomisinden bahsettiğini, bunlarla ilgili konuşmanın kolay olduğunu ama gerçekleştirilmenin oldukça güç olduğunu belirtti. Rende, güçlü yatırımlara ihtiyaç duyulduğunu, daha fazla nükleer enerji santrali kurulması gerektiğini de sözlerine ekledi.

"İklim değişikliği, birçok ülkenin gündeminde alt sıralarda"

Toplantıya katılan bir diğer önemli isim de Sabancı Üniversitesi İklim ve Enerji Danışma Kurulu Başkanı olan, aynı zamanda da Uluslararası Enerji Ajansı Baş Ekonomisti Dr. Fatih Birol oldu. Güney Afrika'nın Durban şehrinde düzenlenen İklim Zirvesi'nde söylediklerinin çok iyimser geşler olduğunu belirten Birol, oradaki konuşmasından sonra birçok meslektaşının aklına karamsar düşünceler geldiğini söyledi.

Fatih Birol, "Avrupa'da şu anda iklim değişikliği ile ilgili gerekli imkanlar mevcut; fakat orada bile ekonomik sıkıntılar sebebiyle iklim değişikliği birçok hükümetin gündeminde aşağı soralara kayıyor. İkinci önemli konu ise Fukushima. Bir takım ülkeler Fukushima'dan sonra nükleer santral kurulumları ile ilgili fikirlerini ortaya koyarlarken bir takım ülkeler ise nükleer sanayilerinin geleceği hakkındaki endişelerini dile getirdiler. Japonya, nükleer bir ülke. Fransa'da da nükleer enerji geleceği tartışmalara yol açıyor. Dolayısıyla nükleer enerjinin geleceği konusunda bir takım tartışmalar var. Üçüncüsü de petrol fiyatlarının son derece yüksek olması. Özellikle petrol üretiminin kaynağınacağı ülkelere baktığımızda, hükümetlerin yeni projelerine ilgili çalışmalarını yeni bir yön kazanacakmış gibi görünmediklerini fark ediyoruz" şeklinde konuştu.

Son iki seneye ilişkin verileri baktığımızda, karbondioksit salınımına ilişkin verilerin çok olumsuz olduğunu

"Temiz enerjiye ihtiyacımız var ama her şeyden önce mantığa ihtiyacımız var"

Konferansın ikinci oturumunda da çok sayıda yabancı konuk sunumlarını paylaştılar. Katılımcılar arasında Alstom ve Vestas'tan çok önemli isimler de vardı. Baş ekonomist Jean Paul Bouttes'in ilk konuşmayı yaptığı oturumun ana temaları yenilenebilir enerji kaynakları ve bunlardan faydalanma yollarıydı.

Kriz yönetiminin nükleer enerjide çok önemli olduğunu belirten Jean Paul Bouttes, alınan derslerle teknolojinin geliştirilebileceğini söyledi. Vestas Kamu İlişkilerinde Sorumlu Avrupa, Akdeniz, Ortadoğu ve Afrika Başkan Yardımcısı olan Inigo Sabatet Elizaguirre de rüzgar enerjisinin çok önemli olduğunu ve aynı zamanda en rekabetçi enerji kaynağı olduğunu da ekledi. Elizaguirre, İspanya'da rüzgardan elde edilen enerjinin sudan elde edilene oranla çok daha fazla olduğunu da sözlerine ekledi. Elizaguirre, "Temiz enerjiye ihtiyacımız var ama her şeyden önce mantığa ihtiyacımız var" şeklinde sözlerini noktalarken, Alstom Enerji Enstitüsü Başkanı Sürdürülebilir

söyleyen Birol, "Karbondioksit emisyonları tarihi bir düzeye ulaştı" dedi. "Dünyada hiçbir hükümet bilmiyor ki enerji verimliliği konusunu gündemindeki ilk üç politika için koymasın" şeklinde konuşmasına devam eden Fatih Birol: enerji yoğunluğunda, yılda yüzde 4'lük bir değişmeye ihtiyacımız olduğunu belirtti.

"Karbondioksit emisyonları tarihi bir düzeye ulaştı"

Birol, Çin'in kömürünün yüzde 2'sini ithal etmeye başladığını söyledi. Bu rakamın Çin için çok küçük bir rakam gibi görüldüğünü; ama aslında

uluslararası kömür fiyatları için iyi bir rakam olduğunu altını çizen Fatih Birol, geçen sene Çin'in gaz tüketiminin yüzde 20 oranında arttığını ve bunun bu sene daha da artacağını düşündüğünü söyledi. Bunun sebebinin ise Pasifik gaz piyasalarındaki gelişmeler olduğunu ekledi. Birol, "Pasifik ülkelerine bakıldığında, ekonomilerinde büyük bir artış dikkat çekiyor. Nüfuslarında büyük bir artış var. Bütün bunlar çok güzel ve mağru sebepler; ancak başka sebepler de var ki bunlar çok da masum değil. Bu da fosil yakıtlara verilen sübvansiyonlar. Bunların fiyatları o kadar düşük ki, insanlar bu şekilde enerji kullanmaya teşvik ediliyorlar. Bu durum yenilenebilir enerji için kötü, çünkü yenilenebilir enerjinin ucuz fosil yakıtlara rekabet etmesi gerekir. Bazı ülkeler yenilenebilir enerjiyle ilgili çalışmalar yapıyorlar ama bir yandan da ucuz fosil yakıtlara sübvansiyon veriyorlar. Bunu anlamak mümkün değil. Bu kabul edilebilir birşey değil" şeklinde konuştu.

Bugünden itibaren hiç enerji alt yapısı inşa edilmeseydi, mevcut altyapıdan kaynaklanan karbondioksit salınımı ne olacaktır? Böyle bir varsayımında bulduklarını söyleyen Fatih Birol, "Ortaya çıkan gas oldu: 25 yıl boyunca hiç birşey inşa etmesek bile, mevcut altyapı ve mevcut sanayi salınımı devam edecek ve bu salınım iki derececelik sınırda kalmak için gerekli emisyonun yüzde 80'ini üretecek"

"Bu konunun çözüme gidişini hızlı ve sağlıklı bulmuyorum"

Konferansı izleyenler arasında bulunan PETFORM Yönetim Kurulu Üyesi ve Socar Turkey Enerji A.Ş. İş Geliştirme ve Yatırımlar Direktörü Aykut Tanır, konu ile ilgili görüşlerini gazetemiz Gas&Power'a açıkladı: "Bu toplantının ikinci ve üçüncü kere benzer başlıklar altında yapıyor olmasını hem Türkiye adına hem de buradaki bilincin yaratılıyor olması adına çok önemli buluyorum. Burada ortaya koyulan gündemlerde, olayın ciddiyetinin ne boyutlarda olduğu çok net anlaşılabilir; ancak konunun enerji ve politikayla iç içe olmasında kaynaklanan unsurlar dolayısıyla ben, gelecekte de bunun bir politik aksiyon olarak çözüme gidişinin hızlı ve çok sağlıklı yürüyeceğine inandırmadım. Gezegeneğimizin geleceği ile ilgili bir insani sorumluluğun parçası halinde, hem politikanın hem bilim adamlarının hem de sivil toplum örgütlerinin ve her insanın bununla mücadele için hazırlıklı ve taraf olması gerektiğini düşünüyorum."

Aykut Tanır

Joan Mac Naughton

Inigo Sabatet Elizaguirre

Gürdoğan Sarıgül

Patrick Olliva

Jean Paul Bouttes